

Cairón

BOLETÍN DO INSTITUTO DE ESTUDOS ULLOÁNS

Nº 8. MARZO
DE 2025

O CONFLITO DE ALTRI

- A liberdade da auga
Por Joaquín Araújo
- O impacto na saúde dos veciños e traballadores do proxecto GAMA
Por Sonia Villapol Salgado
- O confronto de dúas xeografías: o espazo banal e de recursos fronte ao espazo vivo e de resistencia no conflito de Altri
Por Rubén Camilo Lois González
- Outono roubado. Ensaio sobre ambiente, territorio e paisaxe a través do caso Altri
Por Horacio García
- A paisaxe emocional do Camiño de Santiago na Ulloa
Por Francisco Pardo Teijeiro
- Todo o que cabe nun queixo, nun xerro, nun iogur
Por Ana Escariz Pérez

HISTORIA

- Xénese e consolidación dos concellos constitucionais da Ulloa
Por Fernando Salgado
- Segundo fragmento de «Amoexa. Memoria dos cincuenta». *Por Pepe do Xastre*

PATRIMONIO

- Arredor da toponimia maior do concello de Antas de Ulla
Por Andrea Santiso Arias
- Historias de cultura en Antas de Ulla
Por Patricia Coucheiro

CREACIÓN

- Tres poemas
Por Adela Figueroa Panisse
- A Ulloa berra non
Por Paco Ledo
- Terra!
Por Toño Núñez
- Un conto inventado ou non
Por Pablo Coucheiro Rodríguez

A TOPONIMIA MAIOR, COMO REFLEXO DA HISTORIA DUN TERRITORIO, ESTÁ INTRINSECAMENTE VINCULADA AO MEDIO AMBIENTE QUE A RODEA. A APARICIÓN DE INDUSTRIAS DE GRANDE ESCALA COMO A FÁBRICA DE CELULOSA DE ALTRI INTRODUCE UNHA NOVA DINÁMICA NESTE EQUILIBRIO.

ARREDOR DA TOPONIMIA MAIOR DO CONCELLO DE ANTAS DE ULLA

/ ANDREA SANTISO ARIAS

I. INTRODUCCIÓN

A onomástica, disciplina científica que cataloga e examina os nomes propios, ten dúas vertentes: a antroponimia e a toponimia. Mentres que a antroponimia se centra no estudo dos nomes de persoa, a toponimia ocúpase da análise dos nomes de lugar. O campo de estudo da toponimia permite discernir entre toponimia maior –ou macrotoponimia– e toponimia menor –ou microtoponimia–.

A macrotoponimia fai referencia á análise de nomes de lugar que se encontran en espazos xeográficos habitados de dimensións razoables ou grandes (concellos, parroquias e aldeas), como, por exemplo, *Vilapoupre*. A microtoponimia alude a un conxunto de nomes que designan accidentes xeográficos ou lugares non habitados (predios, leiras, fontes, regueiros, penedos, carreiros etc.), como, por exemplo, *Chousa da Alcandra*.

Grazas ao incremento da conciencia científica sobre a toponimia galega nos últimos anos, hoxe temos nocións máis precisas sobre como funcionou ao longo da historia o sistema toponímico galego. Non obstante, convén encarar con prudencia a análise dos topónimos debido á escuridade, á homonimia e ao debate etimolóxico que moitos deles presentan.

A toponimia maior, como reflexo da historia dun territorio, está intrinsecamente vinculada ao medio ambiente que a rodea. A aparición de industrias de grande escala como a fábrica de celulosa de Altri introduce unha nova dinámica neste equilibrio. A instalación dunha factoría destas dimensións no corazón de Galicia supoñerá modificacións significativas na contorna natural e, daquela, repercutirá directamente na nosa toponimia. O miolo deste traballo encóntrase na urxencia de reivindicar a importancia a toponimia propia e a necesidade de loitar contra a instalación desta macrocelulosa.

Neste artigo móstranse os datos obtidos a partir dunha análise semántica e etimolóxica da toponimia maior do concello de Antas de Ulla¹. Para tal fin, partimos dos 133 nomes de lugar e das 28 parroquias que recolle o *Nomenclátor de Galicia*, un corpus toponímico desenvolvido pola Xunta de Galicia que regula os topónimos oficiais dos concellos, parroquias e aldeas da nosa comunidade autónoma. Levouse a cabo, ademais, un exercicio de revisión deste inventario oficial que supuxo a introdución de dous novos topónimos non recollidos (*O Campo das Antas* e *O Rego do Santo*, ambos os

[1] Dispoñible no volume *A toponimia de Antas de Ulla* (2023) da colección Terra Nomeada da Real Academia Galega e da Asociación Galega de Onomástica (AGOn).

dous lugares pertencentes á parroquia de Antas de Ulla) e a modificación de doce que xa figuraban nel.

Os cambios propostos teñen que ver con nomes que presentan diferenzas con respecto á fala local, é dicir, que non son coincidentes coa forma oficial aprobada pola Xunta de Galicia no momento da realización do traballo. A maioría das alteracións teñen que ver coa omisión do artigo (*Cibreiro* > *O Cibreiro*; *Ribadulla* > *A Ribadulla*; *Campo* > *O Campo* etc.). Corrixíuse tamén *A Colleira* por *A Coelleira* e *Penela Garceira* por *Pena Lagarteira*. Estes cambios foron xa aprobados polo Seminario de Onomástica da Real Academia Galega.

Así pois, dispóñense a seguir os resultados da análise semántica e etimolóxica do material toponímico a partir dunha clasificación en campos toposemánticos e glotolóxicos². Esta sección achegará un panorama xeral sobre o valor porcentual de cada un dos eidos semánticos e dos diferentes estratos lingüísticos que definen a toponimia do concello.

2. DISCUSIÓN

2.1. Clasificación semántica

A clasificación semántica da toponimia é inherente ao estudo dos nomes de lugar. Así pois, o primeiro gran criterio aglutinador que empregamos para distinguir entre dous grupos de topónimos vén marcado pola tipoloxía lingüística dos elementos en que se cimenta cada ítem do noso corpus. Desta maneira, é posible diferenciar entre aqueles que se basean no repertorio léxico da lingua en calquera estadio evolutivo (topónimos delexicais) e aqueles fundados a partir de elementos onomásticos preexistentes (topónimos deonomásticos).

A maioría dos nomes de lugar deste estudo (98/163) teñen a súa orixe en compoñentes do léxico común máis ou menos recoñecibles. Constatamos, daquela, a enorme influencia que a toponimia exerce na vida cotiá, xa que

[2] Véxase o apartado 4 para consultar as clasificacións de xeito detallado.

algo máis do 60 % dos topónimos aluden a elementos propios dun concello interior como é o de Antas de Ulla (ríos, árbores, animais, actividades agrícolas etc.). O 35,58 % do corpus toponímico estudado (58/163) deriva de ítems onomásticos preexistentes. É importante mencionarmos que nos topónimos *Dorra*₂, *Facha*₂ e *Timós* encontramos varias hipóteses motivacionais, mais non chegamos a un resultado concluínte acerca da súa natureza deonomástica ou delexical, polo que foron encadrados como toponimia dubidosa (3,07 %). Finalmente, a ausencia de bibliografía sobre o elemento *Mancegar*₂ fai que se manteña, polo de agora, como un topónimo escuro³ (1,23 %).

Se ben na toponimia deonomástica é posible levar a cabo, como veremos, unha división relativamente doada, na toponimia delexical, por ser esta moito máis cuantiosa, batemos con varias dificultades. O padrón recorrente neste eido consiste en prestar atención aos trazos semánticos que caracterizan a cada un dos lexemas, de maneira que sexa posible o artellamento dun conxunto de campos toposemánticos.

Un obstáculo metodolóxico co que tivemos que lidar ten que ver coa clasificación dos topónimos complexos, abondosos en todo o territorio galego. Nestes poden participar constituíntes lexicais propios de eidos semánticos diferentes (e.g. en *Pena Lagarteira* reparamos na presenza dun núcleo nominal oronímico [*Pena*] determinado por un zoónimo [*Lagarteira*]). Nesta análise optamos por darlle preferencia ao contido semántico do núcleo nominal, pois é a peza constitutivo do topónimo. Ora ben, cando é un antropónimo o que participa como modificador do núcleo nominal (e sobre todo cando este nome persoal, pola súa antigüidade, está completamente adherido ao núcleo nominal que acompaña) a selección é clara: trátase dun antropotopónimo.

[3] Nun texto do tombo de Celanova cítase un topónimo *Messegarios* que podería ter algunha relación etimolóxica co noso *Mancegar*: «locum predictum in curros, qui vocitant Messegarios». Porén, esta atestación non achega ningunha clarificación á etimoloxía nin á motivación do topónimo.

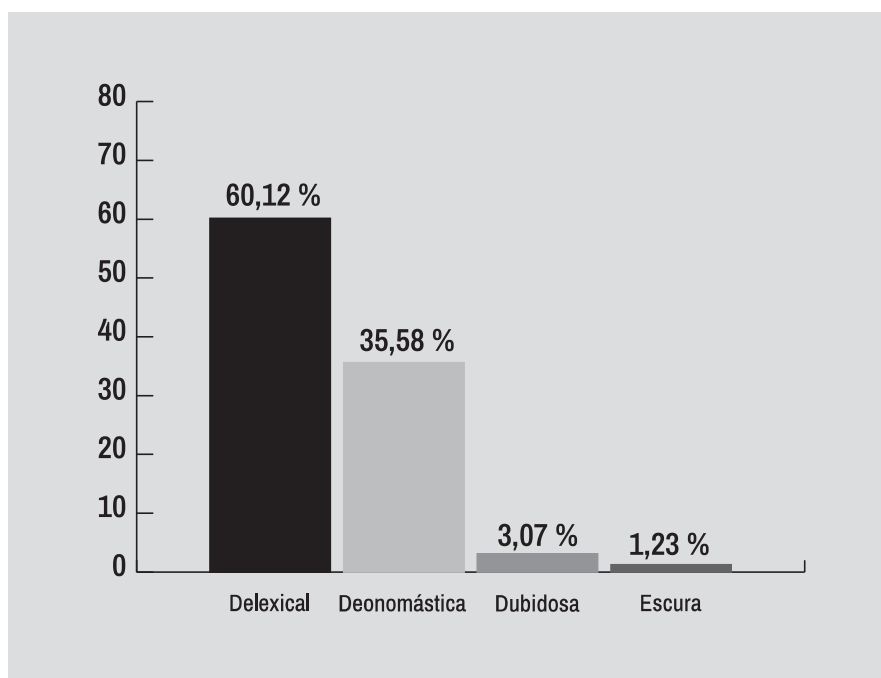

Gráfico 1.
Tipoloxía lingüística
dos elementos en que
se basean os topónimos

Dentro destas dúas grandes categorías semánticas (toponimia delexical e toponimia deonomástica) podemos establecer novas subdivisións. Así, para a clasificación semántica da toponimia delexical do concello, na que se encadran 98 ítems de 163, tivéronse en conta as seguintes subáreas semánticas: hábitat humano, hidrotponimia, orotponimia, fitotponimia, actividades agrícolas ou gandeiras (ou agrotponónimos), vías de comunicación (ou hodotponónimos) e zootponimia. Encontramos na toponimia de Antas un modelo semellante ao establecido por Boullón Agrelo (2019: 297-299)⁴ sobre a toponimia maior galega. O campo semántico que maior número de ítems alberga (30/98) é o referido ao hábitat humano (30,6 %). Nel descubrimos todo tipo de construcións humanas (*Arcos*, *Cas[forno]*, *O Pazo*, *Os Píos*, *Paredes*), dependencias ou construcións anexas con funcións relixiosas (*A Eirexe*², *A Ermida*, *O Cruceiro*), monumentos megalíticos (*Antas [de*

[4] Boullón Agrelo, Ana Isabel (2019): «O artificio das etimoloxías: elementos constitutivos da toponimia galega», en Ernestina Carrilho / Ana Maria Martins / Sandra Pereira / João Paulo Silvestre (orgs.): *Estudos Linguísticos e Filológicos Oferecidos a Ivo Castro*, Lisboa: Centro de Linguística da Universidade de Lisboa, 277-319.

Ulla}), agrupamentos de poboación (*A Aldea [de Arriba]*, *A Vila [Pequena]*, *Sucasas*, *Vilaboa*), actividades profesionais (*Frádegas*) e administrativas ou de xurisdición (*A Escrita*).

A hidrotponimia, dominio que recolle os nomes de lugar relacionados con topónimos baseados en hidrónimos (substantivos que posúen como sema definitorio 'auga'), representa un 25,51 % da toponimia delexical de Antas (25/98). No concello, a auga ten unha importancia capital, feito que se reflicte nos nomes das diferentes localidades e no propio topónimo municipal. É de interese remarcamos que neste ámbito semántico é onde máis se conserva o elemento prerromano na toponimia galega (Boullón Agrelo 2019: 299). Dos 25 hidrotponimos que posúe o concello de Antas, 14 son latinos (56 %) e 11 prerromanos (44 %). Os lexemas romances fórmanse a partir de *auga* (*A Agüela*, *As Augas de Frádegas*), *río* (*O Rial*, *Ribó*, *Rio*), *caldelas* (*Caldelas*), *pozo* (*Puzos*), *fonte* (*Fondevila*, *Fonfria*, *Fontelo*), *lodo* (*Ludeiro*) e *regar* (*Regadio*).

A orotponimia (18,37 %) abrangue 18 topónimos (de 98) cimentados en lexemas que teñen un significado relacionado coa configuración morfolóxica do terreo. Discernimos neste eido formas do relevo como depresións, alturas, partes dos accidentes xeográficos, a exposición e orientación (*A Costa*, *A Pedrouza*, *Montecelos*, *O Coto*, *Outeiro*, *Pena*, *Ribadulla*) e mais o tipo, calidade ou aspecto do terreo (*Areas*).

Os fitotponimos significan un 14,3 % da toponimia delexical (14/98). Neste dominio encontramos toda clase de árbores froiteiras, plantas cultivables ou silvestres, terreos cubertos de diversas vexetacións etc. Algúns exemplos fitotponimicos do concello son *Casteda*, *Feás*, *O Carballo*, *Olveda* e *Reboredo*.

Vencellado ao eido do hábitat humano encóntrase o dedicado ás actividades agrícolas ou gandeiras, que engloba os denominados agrotponimos e supón un 5,1 % no noso concello. Neste campo encádranse os ítems *Campo*, *Campo das Antas*, *O Campo do Chao*, *Medeiro* e *Quintela* (5/98).

Na toponimia maior de Antas de Ulla só 3 de 98 topónimos (3,06 %) son referentes a vías de comunicación que unen espazos entre si ou transcorren por entidades de poboación: *A Carreira*, *Os Carreiros* e *Portocarreiro*. A maioría dos hodotponimos encontran a súa orixe no latín, o que

indica que a construción das infraestruturas que permitían desprazarse ten lugar moi probablemente despois da chegada dos romanos (Boullón Agrelo 2019: 297-298). Porén, un dos termos máis difundidos é *carro*, considerado un préstamo céltico no propio latín. Daquela, todos os hodotopónimos seoaneses son orixinariamente célticos (aínda que *Portocarreiro* é un topónimo composto por un elemento latino [*porto*] e outro prelatino [*carreiro*]).

En contraste cos anteriores dominios, o mundo animal adoita estar moito menos representado na toponimia galega. En Antas só contamos co zootopónimo *A Coelleira* (1,02 %), adscrito ao grupo dos cuadrúpedes, o máis numeroso de Galicia.

Finalmente, temos que considerar como dubidosos os topónimos *Caira* e *Queixeiro*, que aínda que remiten ao léxico común, non foi posible, polo de agora, adscribilos a un dos campos toposemánticos previos por presentaren varias motivacións plausibles. Este grupo supón o 2,04 % da toponimia delexical do concello.

No caso da toponimia deonomástica, representada por 58 ítems, en función do tipo onomástico concreto en que se basean os nomes de lugar podemos falar de antroponimia ou haxiotoponimia.

O grupo claramente máis numeroso é o primeiro, que alude aos nomes de lugar compostos por un nome de persoa, normalmente o posesor da vila. Este subconxunto aglutina 43 topónimos (de 58), que supoñen o 74,14 % do

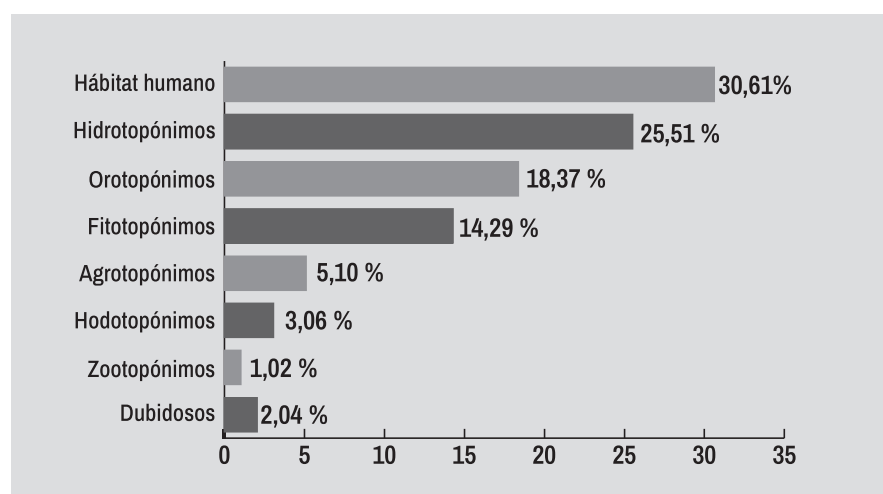
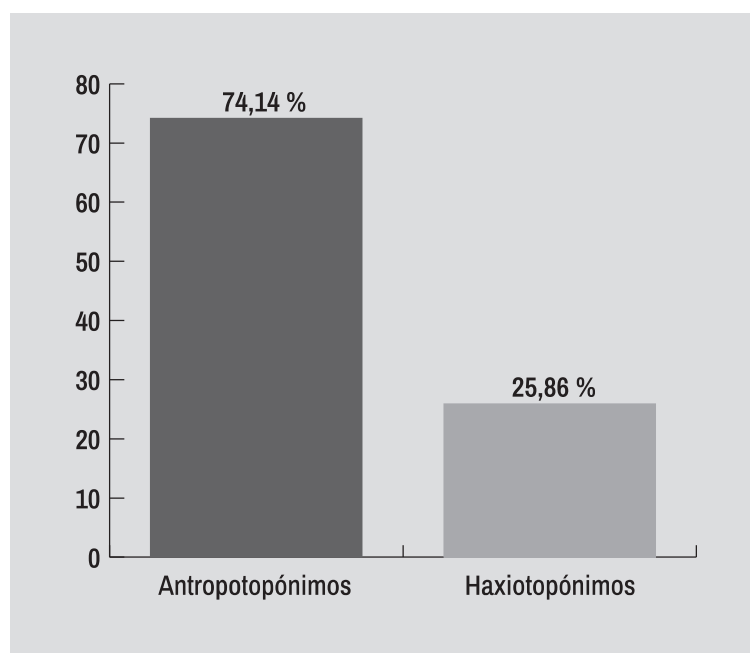

Gráfico 2:
Clasificación
semántica da
macrotoponimia
delexical

Gráfico 3:
Clasificación tipolóxica
da macrotoponimia
deonomástica

total: *Alvidrón, Amarante, Peibás, Toande, Suar, Vilación* etc. A maior parte dos topónimos procedentes de nomes persoais presentan unha formación específica en xenitivo e adoitan ter unhas terminacións comúns aplicables tanto a nomes xermánicos como latinos e, incluso, prerromanos (Boullón Agrelo 2019: 301).

Os haxiotopónimos defínense tamén como topónimos formados a partir dun antropónimo, pero, neste caso, o nome persoal remite a un santo ou santa: *San Fiz, San Tomé, Santa Mariña, San Mamede, Santiso, Seoane* etc. Estes configuran o 25,86 % da toponimia deonomástica (15/58).

Con todo, se fixésemos unha clasificación semántica do corpus toponímico completo (163 ítems)⁵, os resultados serían similares aos xa expostos, mais neste gráfico vemos con claridade que o campo predominante na toponimia maior de Antas é o da antroponimia, cun 26,38 % do total, que equivale a 43 ítems de 163.

[5] Incluímos aquí a toponimia deonomástica aínda que somos conscientes de que esta non ten contido semántico.

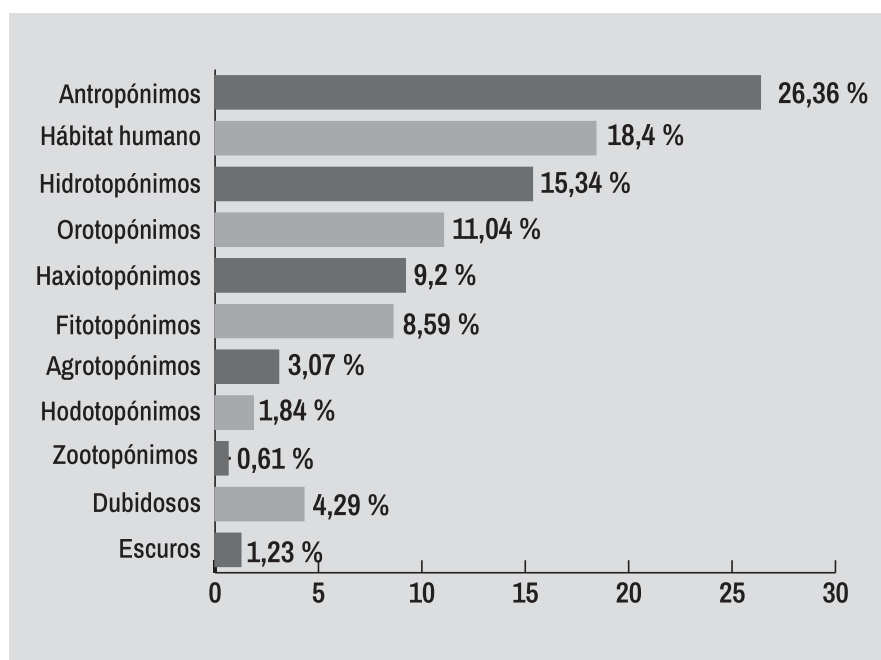

Gráfico 4.
Clasificación semántica
da macrotoponimia
do concello

Clasificación etimolóxica

Unha vez rematados os aspectos semánticos, é momento de deternos na clasificación etimolóxica ou glotolóxica dos topónimos. O noso proceder baseouse tamén neste apartado en seguir as categorías máis frecuentes empregadas por estudosos da toponimia galega. Distinguimos, por tanto, entre topónimos prelatinos (ou prerromanos), latinos, xermánicos, arábigos e outros. Con todo, o feito de que cada topónimo estea encadrado nalgunha destas áreas non significa necesariamente que as súas xéneses se sitúen en tales períodos históricos, senón que puideron ser habilitados como nomes de lugar en calquera altura cronolóxica.

Así como para a clasificación semántica dos sintagmas toponímicos adoptamos un criterio uniformizador baseado só no primeiro elemento, para a súa filiación lingüística vímonos obrigados, por unha cuestión de rigor, a facelo de maneira diverxente e seleccionar todos os constituíntes. Se só escollésemos unha parte dun topónimo composto, estaríamos, en certa maneira, ignorando unha realidade lingüística do concello (e.g., se clasificamos o ítem *O Campo das Antas* só polo primeiro termo, latino, marxinaríamos un elemento prerromano que integra igualmente o mapa glotolóxico de Antas de Ulla). Como consecuencia, o corpus de topónimos para esta clasificación etimolóxica ascende dos

163 ítems aos 215. É preciso aclararmos que as formas soldadas compostas por dous termos (*Vilaboa, Casforno, Vilapoupre* e similares) foron consideradas tamén independentemente.

Os resultados neste estudo non sorprenden e son equiparables ao que Boullón Agrelo (2019: 189) establece sobre os compoñentes etimolóxicos da toponimia galega: o estrato lingüístico que maior número de topónimos reúne é o latino, seguido do prelatino e do xermánico, que posúen unha relevancia estatística importante; mentres que o árabe é practicamente insignificante.

Ao compoñente latino adscribíense 152 topónimos (de 215), un 70,70 % do noso corpus. Contabilizamos tamén como latinos aqueles ítems de orixe propiamente grega (*Amarante, A Eirexe, Santiso* etc.), hebrea (*Seoane*) e aramea (*San Tomé*) que se difundiron a través do latín. Este estrato engloba a maioría da toponimia delexical (a oronimia, a fitonimia, a zoonimia, a hidronimia, a agronimia e a pegada humana): *A Coelleira, A Eirexe, Árbol, Castro, O Cruceiro, Puzos* e outros. Así, un 73,47 % da toponimia delexical (72 ítems de 98) é de etimoloxía latina. Tamén se ve reflectido neste estrato boa parte da nosa toponimia deonomástica, conformada por 58 elementos dos que 37 (63,79 %) son latinos. Isto pode observarse no gráfico 5.

Cuantitativamente, o elemento que sucede ao latino é o prelatino, que acolle 35 ítems de 215 (16,28 %). Foron considerados igualmente prelatinos os topónimos procedentes do céltico como *A Carreira* ou *A Laxe* e do (pre) indoeuropeo como *Amoexa* ou *Carrasco*. Neste estrato dáse un predominio do campo semántico da hidronimia (case a metade dos hidrotopónimos do concello son prelatinos: *O Corgo, O Rego do Santo, A Regueira* etc.). Enmárcase aquí, asemade, un pequeno grupo de ítems caracterizados por unha base de orixe prelatina e mais unha adxunción de material morfolóxico latino (*Cervela, Ourás, Penela* e *Regueira*) que reflicten a frecuencia coa que certos elementos propios dunha camada lingüística se manifestaron en estratos posteriores conservando a súa produtividade. Porén, cómpre destacar a inexistente pegada prerromana na toponimia deonomástica, como se amosa no gráfico 6.

O elemento xermánico conta con 17 ocorrencias do total (215), que simbolizan o 7,91 %. Polo xeral, os

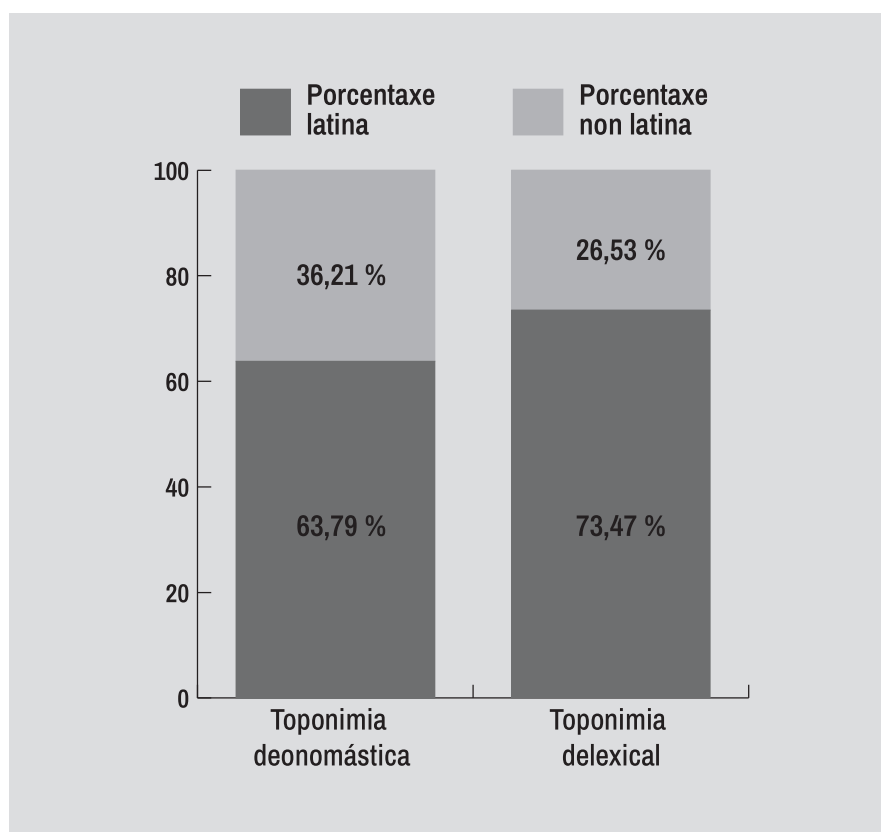

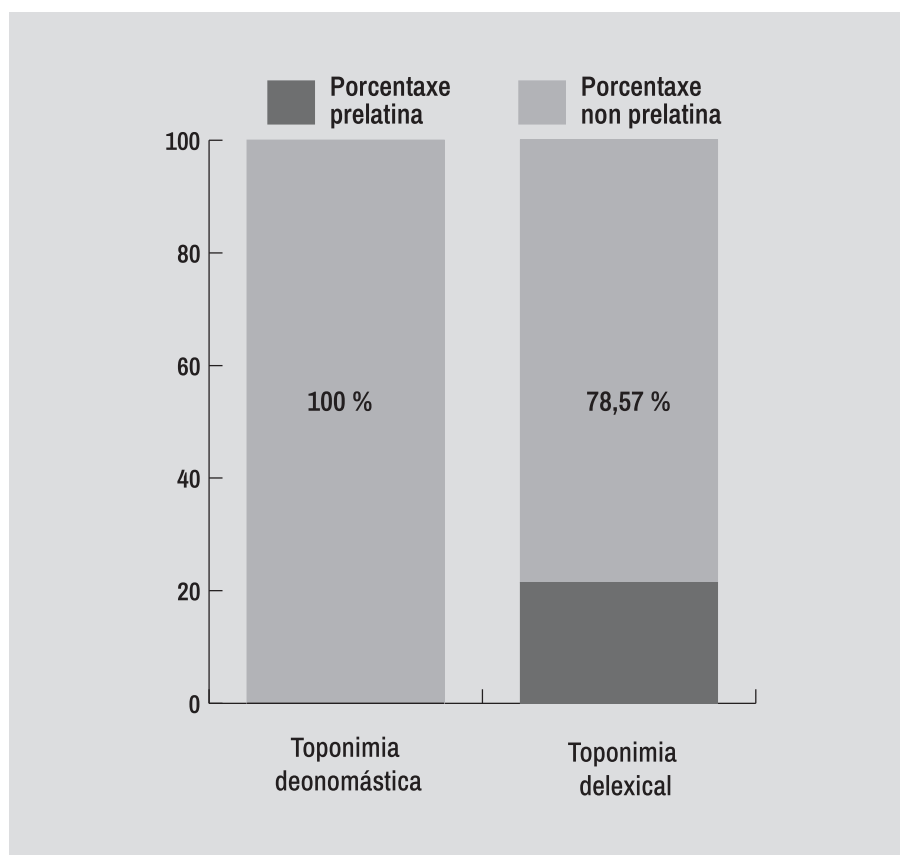
Gráfico 6.
Porcentaxe do
elemento latino nas
grandes áreas da
macrotoponimia
do concello

topónimos pertencentes a este estrato están representados polos *nomes de possessores*, un tipo moi específico de formación: os nomes propios en xenitivo, creacións toponímicas de tipo románico que conteñen antropónimos de etimoloxía xermánica (Boullón Agrelo 2019: 300) (*Velanxil, Veloín, Vilasión* etc). Constatamos que o 100 % dos ítems xermánicos que conforman este estudo pertencen á toponimia deonomástica e, concretamente, ao campo dos antropotopónimos (de 43 antropotopónimos, 17 son xermánicos, o 39,53 %⁶).

Os nomes de orixe árabe déronse fundamentalmente nas provincias de Ourense e Pontevedra, e son moi pouco abundantes en todo o territorio galego (non chegan ao 1 %

[6] Este dato contrasta coa proporción de antropotopónimos xermánicos no conxunto do territorio galego, o grupo máis numeroso cun 55 %, mentres que os de orixe latina representan o 39 % (fronte o 51,16 % do noso estudo) (Boullón Agrelo 2017: 36).

Gráfico 7.
Porcentaxe do
elemento xermánico
nas grandes áreas
da macrotoponimia
do concello.

do total) (Boullón Agrelo 2019: 312). En Antas de Ulla, de 215 ítems, contamos cun único topónimo árabe: *A Aldea [de Arriba]*, que achega un 0,47 % ao cómputo global etimolóxico. Daquela, a pegada árabe no concello faise patente só na toponimia delexical e moi escasamente.

Baixo a etiqueta ‘outros’ encóntrase por partida dobre o topónimo *Casa de Naia* (2/215), cuxo segundo termo é un préstamo do vasco e supón un 0,93 % do total. Consideramos dubidosos seis topónimos (de 215) (2,79 %) para os que topamos diferentes orixes e non foi posible a escolla dunha delas (*A Chapeleira*, *A Parrocha*, *Caira*, *Casil[moure]*, *Queixeiro* e *Suar*). Finalmente, para o ítem *Mancegar*, presente en dúas parroquias do concello (2/215), non encontramos ningunha referencia que nos encamiñase no establecemento da súa motivación semántica e filiación lingüística, polo que é o único topónimo escuro que conforma este estudo (0,93 %).

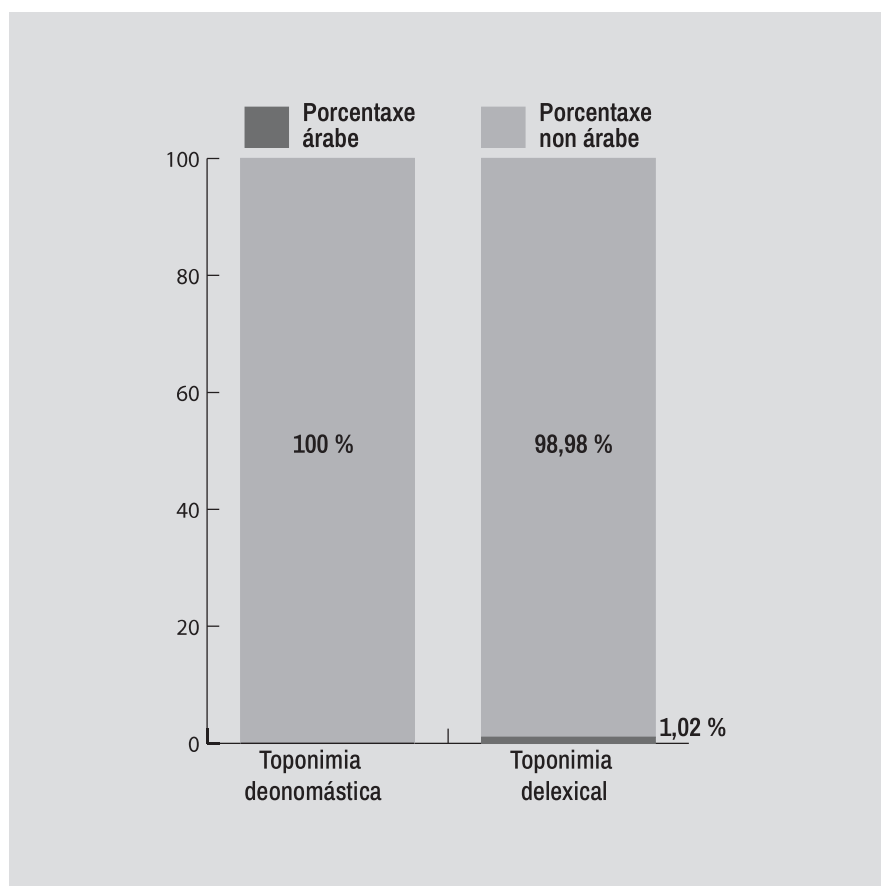

Gráfico 8.
Porcentaxe do
elemento árabe nas
grandes áreas da
macrotoponimia
do concello

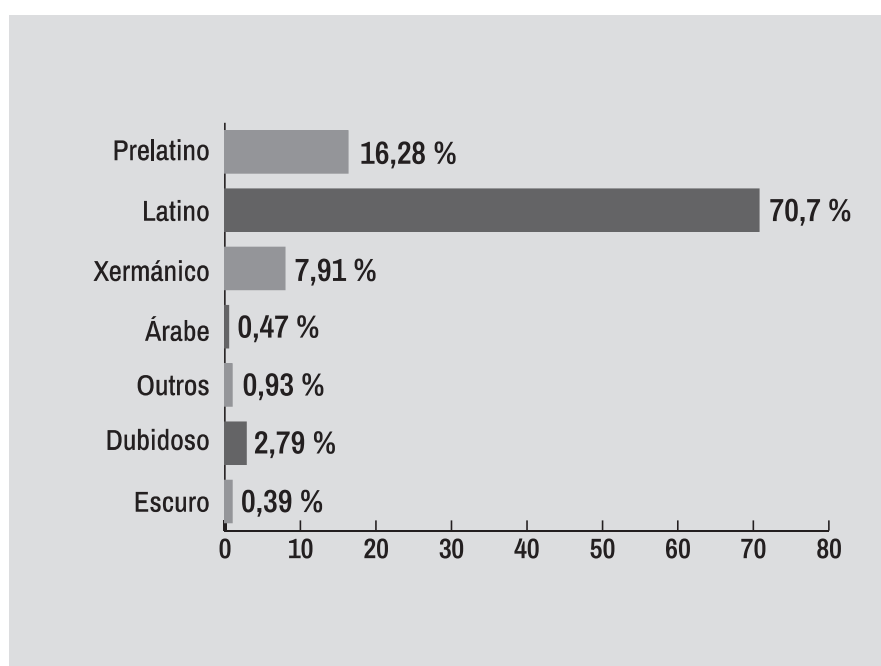

Gráfico 9.
Porcentaxes dos
compoñentes
etimolóxicos na
macrotoponimia
do concello

3. CONCLUSIONES

Para concluírmos, este artigo vén dun traballo que pretendeu ser unha aproximación á análise da toponimia maior do concello de Antas de Ulla desde un enfoque lingüístico. Nel verificamos que cada topónimo distribuído nos 103,66 km² que configuran o territorio ten a súa razón de ser e é produto dunhas causas concretas. Así pois, resulta evidente que «a toponimia é o reflexo da configuración física dun pobo, da súa historia e da súa organización social, política e cultural» (Boullón Agrelo, 2019: 331).

É importante incidir no feito de que os topónimos dun lugar habitado –un macrotopónimo– posúen unha natureza legal e administrativa e, por tanto, constan no *Nomenclátor de Galicia*. Ademais, o emprego da macrotoponimia corresponde ao dereito público e está baixo a autoridade da lei: en Galicia está establecida a utilización da forma galega como única e exclusiva, norma que se regula nas leis autonómicas e se recoñece nas estatais.

Estudar toponimia implica traballar en normalización e cando se transmiten os valores agochados nos topónimos faise, inconscientemente, fincapé na valoración do propio. Péchase este artigo coa intención de que valera, cando menos, para contribuír dalgún xeito á disciplina lingüística e científica de carácter autónomo da onomástica, que semella esquecida nalgúns ámbitos. 🐼

4. TÁBOAS

Clasificación semántica (163 topónimos)

Toponimia deonomástica (58 topónimos)

ANTROPÓNIMOS (43)

Aboi	Cutián
Alvidrón	Fusín
Alvidrón de Outeiro	Gondoriz
Amarante	Lebesende
Baldriz	Martín
Barbalde	Martín
Bellós	Peibás
Bertosende	Peibás
Casa de Naia	Randulfe
Casa de Naia	Rececendes
Casilmoure	Senande
Chacín	Senande
Chorente	Sendelle
Cutián	Sendín

HAXIOTOPÓNIMOS (15)

San Fiz	San Martiño do Carrasco
San Fiz de Amarante	San Tomé
San Mamede de Agüela	San Xurxo
San Martiño de Amarante	Santa Cristina
San Martiño de Vilapoupre	Santa Mariña

Toponimia delexical (98 topónimos)

HÁBITAT HUMANO (30)

Aldea de Arriba, A	Castro, O
Alemparte	Cruceiro, O
Antas de Ulla	Cruceiro, O
Antas de Ulla	Eirexe, A
Arcos	Eirexe, A
Arcos	Ermida, A
Cabo de Arcos	Ermide
Casforno	Escrita, A
Castrillón	Fondevila
Castro	Frádegas

HIDROTOPÓNIMOS (25)

Agüela, A	Cervela, A
Agüela, A	Corgo, O
Amoexa	Fondevila
Amoexa	Fonfría
Augas de Frádegas, As	Fontelo
Barreiro	Lamas
Barreiro	Ludeiro
Caldelas	Ourás
Cervela, A	Puzos

OROTOPÓNIMOS (18)

Areas	Outeiro
Costa, A	Outeiro de Amoexa
Coto, O	Outeiro de Donas
Chapeleira, A	Outeiro, O
Laxe, A	Pedrouza, A
Montecelos	Pedrouzos, Os

FITOTOPÓMINOS (14)

Árbol	Cibreiro, O
Caracocha, A	Feás
Carballo, O	Fraga, A
Casteda	Nugallás
Cibreiro, O	Nugallás

AGROTOPÓMINOS (5)

Campo	Campo de Chao
Campo das Antas, O	Medeiro

HODOTOPÓMINOS (3)

Portocarreiro	Carreira, A
---------------	-------------

ZOOTOPÓMINOS (1)

Coelleira, A

DUBIDOSOS (2)

Caira	Queixeiro
-------	-----------

Toponimia dubidosa (5 topónimos)

Dorra	Facha	Timós
Dorra	Facha	

Toponimia escura (2 topónimos)

Mancegar	Mancegar
----------	----------

Clasificación etimológica (215 topónimos)

TOPONIMIA PRELATINA (14)

Amoexa	Caracocha, A
Amoexa	Carballo, A
<u>Antas</u> (de Ulla)	Carreira, A
(Antas de) <u>Ulla</u>	Carreiros, Os
<u>Antas</u> (de Ulla)	Cervela, A
(Antas de) <u>Ulla</u>	Cervela, A
Arcos	Corgo, O
Arcos	Coto, O
Barreiro	Dorra
Barreiro	Dorra
(Cabo de) <u>Arcos</u>	Lamas
(Campo das) <u>Antas</u> , O	Laxe, A

TOPONIMIA LATINA (152)

Aboi	Cutián	(Pena) <u>Lagarteira</u>
Agüela, A	Cutián	Penela
Agüela, A	Eirexe, A	Pereiras
(Aldea de) <u>Arriba</u> , A	Eirexe, A	Píos, Os
<u>Alem</u> (parte)	Ermida, A	<u>Ponte</u> (Mercé), A
(Alem) <u>parte</u>	Ermide	(Ponte) <u>Mercé</u> , A
Alvidrón	Escrita, A	<u>Porto</u> (carreiro)
Alvidrón	Facha	Pumar, O
<u>Alvidrón</u> (de Outeiro)	Facha	Puzos
(Alvidrón de) <u>Outeiro</u>	Feás	Quintela
Amarante	(Fonde) <u>vila</u>	Reboredo
Árbol	<u>Fond</u> (evila)	Regadío
Areas	(Fonde) <u>vila</u>	(Rego do) Santo, O
<u>Augas</u> (de Frádegas), As	<u>Fond</u> (evila)	Rial, O
(Augas de) <u>Frádegas</u> , As	<u>Fon</u> (fría)	Rial, O
Bellós	(Fon) <u>fría</u>	<u>Riba</u> (dulla)
<u>Cabo</u> (de Arcos)	Fontelo	<u>Ri</u> (bó)
Caldelas	Frádegas	(Ri) <u>bó</u>
Campo	Fraga, A	Río
<u>Campo</u> (das Antas), O	Ludeiro	San Fiz

<u>Campo</u> (do Chao), O	Martín	<u>San Fiz</u> (de Amarante)
Casa (de Naia)	Martín	(San Fiz de) <u>Amarante</u>
<u>Casa</u> (de Naia)	Medeiro	San Mamede (da Agüela)
<u>Cas</u> (forno)	Montecelos	(San Mamede da) <u>Agüela</u>
(Cas) <u>forno</u>	Nugallás	<u>San Martiño</u> (de Amarante)
(Casil) <u>moure</u>	Nugallás	(San Martiño de) <u>Amarante</u>
Casteda	Olveda	<u>San Martiño</u> (de Vilapoupre)
Castrillón	Outeiro	(San Martiño de) <u>Vila</u> (poupre)
Castro	<u>Outeiro</u> (de Amoexa)	(San Martiño de Vila) <u>poupre</u>
Castro, O	<u>Outeiro</u> (de Donas)	<u>San Martiño</u> (do Carrasco)
Chacín	(Outeiro de) <u>Donas</u>	San Tomé
Chorente	Outeiro, O	San Xurxo
Cibreiro, O	Pedrouza, A	Santa Cristina
Cibreiro, O	Pedrouzos, Os	Santa Mariña
Coelleira, A	<u>Pei</u> (bás)	<u>Santa Mariña</u> (do Castro de Amarante)
Costa, A	<u>Pei</u> (bás)	(Santa Mariña do) <u>Castro</u> (de Amarante)
Cruceiro, O	Paredes	(Santa Mariña do Castro de) <u>Amarante</u>
Cruceiro, O	<u>Pena</u> (Lagarteira)	Santiso

TOPONIMIA XERMÁNICA (17)

Baldríz	Lebesende
Barbalde	Randulfe
Bertosende	Rececendes
Funsín	Senande
Gondoriz	Senande
Gradoi	Sendelle

TOPONIMIA ÁRABE (1)

Aldea (de Arriba), A

TOPONIMIA DUBIDOSA (6)

Caira	Chapeleira, A
<u>Casil</u> (moure)	Parrocha, A

OUTRA ORIXE (2)

(Casa de) <u>Naia</u>	(Casa de) <u>Naia</u>
-----------------------	-----------------------

ORIXE ESCURA (2)

Mancegar	Mancegar
----------	----------

CAIRÓN

Boletín do Instituto
de Estudos Ulloáns
Nº 8. Marzo 2025

COORDINA

Daniel Salgado

ESCRIBEN, FOTOGRAFAN E DEBUXAN

Joaquín Araújo
Sonia Villapol Salgado
Rubén Camilo Lois González
Horacio García
Francisco Pardo Teijeiro
Ana Escariz Pérez
Fernando Salgado
Pepe do Xastre
Andrea Santiso Arias
Patricia Coucheiro
Adela Figueroa Panisse
Paco Ledo
Toño Núñez
Pablo Coucheiro Rodríguez
Eduardo Eirago
Ana G. Liste
Antonio Pérez Casas
Xulio Cuba Orosa

GRÁFICA

Laboratorio Numax

PRELO

Agencia Gráfica

ISSN: 2603-8471
DEP. LEGAL: LU 32-2017
Monterroso, 2025

